vers VO OR vers

LEZING 9
60 MINUTEN

NUMERI

21-22

De koperen slang, Israëls overwinningen en Bileams ontmoeting met de Engel van de HEERE.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/numeri/21-22

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Israëls overwinning op de koning van Arad	3 min	4
2	De route naar Kanaän langs de oostkant	2 min	5
3	Opstand en het oordeel van de gifslangen	4 min	6
4	De koperen slang en Christus als zondedrager	3 min	9
5	De slang als beeld van satans ondergang	3 min	10
6	De koperen slang wordt een afgod	3 min	12
7	De grens van Moab en oude oorlogsverslagen	3 min	14
8	God geeft water bij de put van Beër	2 min	16
9	Israël verslaat Sihon en verovert zijn land	2 min	17
10	Het overwinningslied over Hesbon	2 min	19
11	De overwinning op Og, de reus van Basan	3 min	20
12	Moabs angst en de band met Midian	2 min	22
13	Midianieten en Ismaëlieten in de Bijbel	3 min	24
14	Balak ontbiedt Bileam uit Mesopotamië	4 min	26

15	Bileam als vervloeker en Balaks angst	2 min	28
16	Bileams kennis van Jahweh	3 min	29
17	Bileams vrome woorden en zijn geldzucht	3 min	31
18	Gods verbod en Bileams vertrek naar Moab	2 min	33
19	De ezelin ziet de engel en spreekt	3 min	35
20	Geopende ogen en geestelijk waarnemen	3 min	36
21	Gods toorn over Bileams verkeerde motieven	2 min	38
22	Bileam ontmoet Balak en mag Gods woord spreken	2 min	40
	Om verder te lezen		41

1

Israëls overwinning op de koning van Arad

We slaan Numeri hoofdstuk 21 op. Dit is een interessant verhaal. Tenminste, ik heb het van kinds af aan altijd interessant gevonden. Veel van de stof in Numeri zou ik als kind niet interessant hebben gevonden, maar dit is een verhaal dat me, denk ik, aansprak omdat kinderen, zoals kleine jongens, van slangen houden. Het is een slangenverhaal. Slangen zouden, geloof ik, een van de belangrijkste ingrediënten van griezelfilms moeten zijn. Een van de dingen waarmee je een film gegarandeerd eng maakt, is slangen laten voorkomen. Snakes on a Plane bijvoorbeeld.

Dit is een griezelverhaal, maar de gruwelijke gedeelten worden nogal luchtig en nogal snel behandeld. Het werkelijk gruwelijke is dat het volk opnieuw in opstand kwam. Een nieuwe generatie, de generatie van wie de ouders voortdurend in opstand waren gekomen, komt nu in opstand. Ze komen niet in dezelfde mate in opstand als hun ouders, maar ze morren, en uiteindelijk gaan ze zich slecht gedragen. Maar niet meteen.

Allereerst hebben we in de eerste drie verzen de eerste militaire overwinning sinds de nederlaag van de Amalekieten. Er staat:

> Toen de Kanaäniet, de koning van Harad, die in het Zuiderland woonde, hoorde dat Israël langs de weg van Atharim kwam, bond hij de strijd aan met Israël, en hij voerde enigen uit hen als gevangenen weg.
>
> NUMERI 21:1

Als Israël over een weg trok, zouden ze over kilometers verspreid zijn. Zo lang zou de stoet zijn die over een weg trok. Er staat inderdaad dat ze op de weg naar Atharim waren. De voorste colonnes zouden kilometers voor de achterste uit lopen. Dus als een leger een deel van hen aanviel, kon dat deel van de rest van de troepen afgesneden zijn.

Daardoor konden de Israëlieten zich niet onmiddellijk met zijn allen tegen hen mobiliseren. Deze Kanaänitische stam voerde een soort overval op hen uit. Ze namen een paar van hen gevangen en trokken zich terug. Ik weet niet of dat alleen bedoeld was om hen af te schrikken of wat dan ook, maar het was een verkeerde zet van hen, want het maakte Israël alleen maar kwaad. Israël mobiliseerde zich inderdaad tegen hen, en dat liep niet goed af voor Arad, de Kanaänitische stamleider.

Er staat:

> Toen deed Israël de HEERE een gelofte en zei: Als U dit volk helemaal in mijn hand geeft, zal ik hun steden met de ban slaan. En de HEERE luisterde naar de stem van Israël en gaf de Kanaänieten in zijn hand. Hij sloeg hen en hun steden met de ban, en hij gaf die plaats de naam Horma.
>
> NUMERI 21:2-3

Dat betekent totale vernietiging.

Dit waren de eerstelingen van de Kanaänieten. Israël zou het hele land van de Kanaänieten innemen. Deze mensen woonden in het zuiden, oftewel de Negev, in het zuidelijke gebied van Palestina. Ze hadden de zaak gewoon met rust moeten laten. Maar in plaats daarvan vielen ze Israël aan, en Israël sloeg terug en roeide hen volledig uit, vernietigde hen totaal en verwoestte hun steden. Dit was wat uiteindelijk met de rest van de Kanaänieten zou gebeuren. God bemoedigde hen. Dit was een soort beeld van wat er nog zou komen.

2

De route naar Kanaän langs de oostkant

Eigenlijk gaan ze in ditzelfde hoofdstuk nog andere vijandige koningen verslaan, maar dat zijn geen koningen van Kanaän. Hoewel de Israëlieten vanuit het zuiden komen, nemen we aan dat ze gewoon langs de westkant van de Dode Zee naar het noorden

hadden kunnen trekken en zo Kanaän in hadden kunnen lopen. Maar in plaats daarvan kwamen ze langs de oostkant, en daardoor lag de rivier de Jordaan tussen hen en Kanaän.

Je kunt je de geografie vast wel voorstellen: de rivier de Jordaan loopt van het Meer van Galilea naar de Dode Zee. Eigenlijk ontspringt hij ten noorden van het Meer van Galilea. Maar als ze ergens tussen het Meer van Galilea en de Dode Zee zijn, vormt de rivier de Jordaan een barrière om het land Kanaän binnen te gaan. Daarom lijkt dit niet de voor de hand liggende route als ze van plan waren Kanaän binnen te vallen. Maar ze trokken inderdaad langs de oostkant naar het noorden. En zoals we zullen zien, kwamen ze daar koningen tegen die hun vijandig gezind waren, koningen van de Amorieten. Die woonden aan de andere kant van de Jordaan, buiten het Beloofde Land. Maar uiteindelijk veroveren ze ook hun gebied.

Israël daagde hen niet uit. Deze koningen daagden Israël uit en werden uiteindelijk door Israël verslagen. Dus drie keer zullen we in dit hoofdstuk zien dat Israël niemand uitdaagt, maar dat ze aangevallen worden en hun aanvallers verslaan. Ze verslaan de lui die tegen hen optrekken.

3

Opstand en het oordeel van de gifslangen

Maar te midden van dat alles hebben we dit gedeelte, de verzen 4 tot en met 20.
Er staat:

> Toen trokken zij van de berg Hor in de richting van de Schelfzee. Ze moesten namelijk om het land van Edom heen trekken, maar onderweg kon de ziel van het volk het niet langer verdragen.
>
> NUMERI 21:4

Dat is waar ze waren toen Aäron stierf.

> Het volk sprak tot God en tot Mozes: Waarom hebt u ons uit Egypte laten vertrekken om te sterven in de woestijn? Want hier is geen brood, ook geen water, en onze ziel heeft een afkeer van dit waardeloze brood.
>
> NUMERI 21:5

Daarmee bedoelen ze manna.

Nu, misschien waren ze van streek omdat ze zagen dat ze niet rechtstreeks Kanaän binnengingen, terwijl dat wel kon. Maar ze gingen eromheen. Ze moesten namelijk om het land Edom heen, en dat is een behoorlijk grote omweg naar het oosten, de verkeerde kant op. Dat is misschien wat het volk ontmoedigde. Ze zagen dat het nu zover was: er waren veertig jaar voorbij, ze waren in de woestijn, ze zouden Kanaän nu toch in bezit nemen? Nu waren ze er vlakbij, en vervolgens namen ze die lange route eromheen, door de woestijn, waar nog steeds geen voedsel was. Ze moesten nog steeds van manna afhankelijk zijn. Dus mopperden ze weer, en deze keer gebruikte de Heere een ander middel om hen daarvoor te oordelen. In vers 6 stond:

> Toen zond de HEERE gifslangen onder het volk; die beten het volk, en er stierf veel volk uit Israël.
>
> NUMERI 21:6

De Engelse vertaling die ik gebruik, noemt ze ‘vurige slangen’, waar de HSV ‘gifslangen’ heeft. Ik weet niet zeker waarom ze die vurige slangen noemen. Misschien voelde hun beet vurig aan, voelde het branderig aan waar het gif binnendrong. Dit waren beslist giftige slangen, en het moeten er heel wat zijn geweest. In de woestijn zou je regelmatig slangen tegenkomen, dus het zou geen bijzondere vloek van God zijn als ze hier en daar een slang tegenkwamen. Maar dit moet een nest zijn geweest, een adderennest waar ze middenin terechtkwamen. Misschien gebruikte God dat om hun duidelijk te maken dat zij ook zo waren.

Bedenk dat Jezus en Johannes de Doper de Joden van hun tijd, in hun opstandigheid, allebei een adderengebroed noemden, een gebroed van dodelijke slangen. Misschien gedroeg Israël zich bij deze gelegenheid als de Farizeeën. Ze waren afvallig, ze waren niet trouw, en ze waren als een adderengebroed. Dus stuurde God adders onder hen, kennelijk in grote aantallen, en er stierven veel mensen.

> En het volk kwam naar Mozes toe. Zij zeiden: Wij hebben gezondigd, want wij hebben tegen de HEERE en tegen u gesproken. Bid tot de HEERE dat Hij de slangen van ons wegneemt. Toen bad Mozes voor het volk.
>
> NUMERI 21:7

Ze hadden eerder moeten beseffen dat ze verkeerd bezig waren, voordat ze zo tegen God en Mozes spraken. Het is iets vreemds dat ze, zodra het oordeel komt, zeggen: ‘O ja, Jahweh doet ons dat weer aan.’ Weer, hè? Waarom dachten jullie niet terug aan de andere keren dat ze dat deden? Waarom blijven jullie dezelfde fouten maken?

Natuurlijk moeten we oppassen dat we niet al te kritisch op hen zijn, want sommigen van ons maken waarschijnlijk ook keer op keer dezelfde fouten. Maar het lijkt gewoon vreemd. Het is de menselijke natuur. Ik denk dat we onszelf beter kunnen zien in de spiegel van deze mensen, die het blijkbaar nooit echt leren.

4

De koperen slang en Christus als zondedrager

Er staat:

> En het volk kwam naar Mozes toe. Zij zeiden: Wij hebben gezondigd, want wij hebben tegen de HEERE en tegen u gesproken. Bid tot de HEERE dat Hij de slangen van ons wegneemt. Toen bad Mozes voor het volk. En de HEERE zei tegen Mozes: Maak u een gifslang en zet hem op een staak. Het zal gebeuren dat ieder die gebeten is, in leven zal blijven, als hij daarnaar kijkt. Toen maakte Mozes een koperen slang en zette hem op de staak. En het gebeurde als de slang iemand beet dat hij naar de koperen slang keek en in leven bleef.
>
> NUMERI 21:7-9

Hier zijn een paar interessante dingen aan. Eén daarvan is natuurlijk dat Jezus dit gebruikte als een illustratie van Zichzelf aan het kruis. In Johannes hoofdstuk 3 spreekt Hij met Nicodemus, en Nicodemus zegt:

> Hoe kan een mens opnieuw geboren worden?
>
> JOHANNES 3:4

Een deel van het antwoord dat Jezus hem geeft, is een illustratie uit dit verhaal. In Johannes hoofdstuk 3, vers 14 en 15, zei Jezus:

> En zoals Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.
>
> JOHANNES 3:14-15

Wie naar de slang keek, zou niet verloren gaan. Ze zouden niet aan hun slangenbeet sterven. Ze konden verder leven. Dus naar de slang op de paal kijken, zei Jezus, is als geloven in Christus aan het kruis. Maar dit is een merkwaardig verband dat Hij legt, want de slang is in de Schrift duidelijk een zinnebeeld van het kwaad en van satan. Het is geen zinnebeeld van Christus, Die passender zou worden voorgesteld als een lam of een ander offerdier. Geen onrein dier, en zeker niet het dier waarin satan huisde om Adam en Eva te misleiden.

Waarom zou een slang een symbool zijn van Christus aan het kruis? Er komen twee mogelijkheden bij me op. Eén daarvan is dat de slang inderdaad Christus voorstelt, maar dat, toen Christus aan het kruis werd gehangen, alle zonden van de wereld op Hem werden gelegd, zodat Hij voor ons zonde werd, in plaats van onschuldig te zijn. Hem Die aan het kruis sterft voorstellen als een slang die aan het kruis sterft, zou misschien uitbeelden wat Hij vrijwillig in onze plaats heeft willen worden.

Wij zijn degenen die de slangen zijn, wij zijn degenen die de zondaars zijn, wij zijn degenen die de onreine, weerzinwekkende, demonische wezens zijn. Toch werd Hij de Plaatsvervanger van ons allemaal. Onze zonde, al onze weerzinwekkendheid, werd op Hem gelegd. Zo staat er in 2 Korinthe 5:21:

> Want Hem Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid van God in Hem.
>
> 2 KORINTHE 5:21

Dat is 2 Korinthe 5:21.

5

De slang als beeld van satans ondergang

Dat zou de reden kunnen zijn, maar ik denk dat er misschien een andere reden is. Die andere reden zou kunnen zijn dat de slang Jezus niet voorstelt. De slang stelt de duivel voor, en de slang werd hier voorgesteld als iets wat op de paal gespietst was, niet als

iets wat verheven was. Eigenlijk kan het Hebreeuwse werkwoord in vers 8 dat in de Engelse vertaling met ‘zet hem op een paal’ wordt weergegeven, worden opgevat als ‘spiets hem erop’.

Spietsen was een afschuwelijke manier waarop sommige mensen werden gedood. In het Perzische Rijk spietsten ze mensen die de doodstraf hadden gekregen. Ze hadden dan een paal met een scherpe punt en duwden het lichaam van die persoon er levend overheen, zodat de paal door zijn lichaam omhoogging. Het was alsof ze een menselijke sjasliek werden terwijl ze nog leefden. De Assyriërs deden dit ook met mensen. Spietsen is gewoon een gruwelijke manier om te sterven, pijnlijk zolang het duurde, totdat je stierf. Je zou waarschijnlijk snel sterven als je eenmaal gespietst was, maar misschien niet zo snel als je zou wensen.

Maar het kan zijn dat dit een zinnebeeld was van satan die gespietst werd. Dat is wat er tot stand kwam toen Jezus aan het kruis stierf, want de Bijbel zegt in Kolossenzen 2:15 over wat Jezus door het kruis heeft gedaan:

> Hij heeft de overheden en de machten ontwapend, die openlijk te schande gemaakt en daardoor over hen getriomfeerd.
>
> KOLOSSENZEN 2:15

En we lezen over Jezus in Hebreeën hoofdstuk 2, vers 14:

> Omdat nu die kinderen van vlees en bloed zijn, heeft Hij eveneens daaraan deel gehad om door de dood hem die de macht over de dood had — dat is de duivel — teniet te doen,
>
> HEBREEËN 2:14

Door Zijn dood werd Jezus niet vernietigd; satan werd vernietigd. Jezus werd gedood, maar in werkelijkheid betekende het de ondergang van satan, niet van Jezus. Satan werd als het ware gedood.

Als een beeld van wat Christus aan het kruis zou volbrengen, kan het zijn dat God Mozes de ondergang van de slang liet uitbeelden, omdat het kruis de ondergang van de slang betekende. Dat zou het verband kunnen zijn dat Jezus ons tussen die twee

gebeurtenissen wilde laten leggen. Feit is dat wanneer mensen de gespietste slang zagen, de gedachte dat God de slang had overwonnen ertoe zou leiden dat degenen die door slangen gebeten waren, genazen van hun slangenbeet. Dat gebeurde door geloof in God, Die de slang had overwonnen. Wie in Hem gelooft, zou genezen worden van zijn zonde en van zijn door de zonde veroorzaakte sterfelijke toestand.

6

De koperen slang wordt een afgod

Maar er is nog iets interessants aan dit verhaal, en dat is dat Israël deze bronzen slang na die tijd nog een hele tijd bewaarde, eeuwen zelfs. Na de tijd van David brak er voor Juda een tijd van geloofsafval aan, en ze hadden maar een paar koningen die enigszins deugden. De meesten waren heel slecht, en het volk Israël begon andere goden te aanbidden. Ze begonnen onder andere deze bronzen slang te aanbidden. Het was een van de beelden die ze verkozen te aanbidden. Toen Hizkia zijn hervormingen doorvoerde, moest hij deze slang die Mozes had gemaakt vernietigen.

Je leest erover in 2 Koningen 18:4. Hizkia noemde deze bronzen slang Nehustan, wat letterlijk een stuk brons of een stuk messing betekent. Wat daarmee natuurlijk wordt gesuggereerd, is dat hij zegt: ‘Waarom aanbidden jullie dit ding? Het is maar een stuk metaal. Het is geen god.’

Het staat in 2 Koningen hoofdstuk 18, vers 4. Er staat ‘hij’, dat is Hizkia:

> Hij nam de offerhoogten weg, sloeg de gewijde stenen in stukken en hakte de gewijde palen om. Hij verbrijzelde ook de koperen slang, die Mozes gemaakt had, omdat de Israëlieten er tot die tijd toe reukoffers aan gebracht hadden; men noemde hem Nehustan.
>
> 2 KONINGEN 18:4

De Engelse vertaling die ik gebruik, lijkt de naamgeving aan het volk toe te schrijven; de HSV heeft hier ‘men noemde hem’. Ik geloof dat het eigenlijk de koning was die hem Nehustan noemde, niet het volk. Het is niet duidelijk, maar ik geloof dat die aanduiding als een stuk brons, want dat betekent het, of een bronzen ding, verwijst naar hoe Hizkia hem noemde toen hij hem vernietigde.

Dus zelfs dat wat God gebruikt voor het behoud van mensen kan voor mensen een afgod worden. Dat zien we enigszins in de gevoelens van de rooms-katholieken ten aanzien van hun relikwieën: splinters van het kruis, teennagels van Petrus of wat dan ook, haarlokken van de maagd Maria. Ze hebben die werkelijke dingen niet, maar dingen waarvan men denkt dat God ze heeft gebruikt om behoud tot stand te brengen, maken ze tot voorwerpen van eerbied en verering, en ze branden er als het ware wierook voor. Dat was iets wat bij de hervormingen van Hizkia moest worden afgeschaft, net zoals Luther bij de Reformatie een deel daarvan heeft afgeschaft.

Ik denk dat relikwieën hebben en denken dat ze kracht of werking hebben, ongeveer dezelfde mentaliteit is als die van deze mensen. Het was iets wat God had gebruikt. Soms vraag ik me zelfs af hoe dat zit met kruisen tegenwoordig. Ik denk niet dat er noodzakelijkerwijs iets mis is met een kruis als sieraad. Maar als iemand denkt dat een kruis dat je om je hals draagt een of andere kracht heeft, vampiers of zoiets afweert, of demonen… Of er zijn mensen die vertrouwen op dingen die het behoud voorstellen, beelden enzovoort, waaraan ze kracht toeschrijven. Dan beginnen ze naar die dingen op te zien, bijna alsof die zelf een goddelijke status hebben.

Dat is wat de Israëlieten deden met deze slang, die op Gods bevel was gemaakt. God had hem op bovennatuurlijke wijze gebruikt om het volk te genezen en in leven te houden. Maar het volk reageerde er verkeerd op vanwege de natuurlijke afgoderij van hun verdorven hart.

7

De grens van Moab en oude oorlogsverslagen

Vers 10:

> Toen braken de Israëlieten op en zij sloegen hun kamp op in Oboth. Daarna braken zij op vanuit Oboth en sloegen hun kamp op bij de ruïnes van Abarim, in de woestijn die ten oosten van Moab ligt, waar de zon opkomt.
>
> NUMERI 21:10-11

Ze waren nu dus dicht bij Moab, en de Moabieten zullen bang voor hen worden, zoals we in hoofdstuk 22 zullen zien. Maar eerst zullen ze nog andere tegenstand ondervinden.

> Vandaar braken zij op en sloegen hun kamp op in het beekdal van Zered. Vandaar braken zij op en sloegen hun kamp op aan deze kant van de Arnon, die in de woestijn stroomt en uit het gebied van de Amorieten komt, want de Arnon is de grens van Moab, tussen Moab en de Amorieten.
>
> NUMERI 21:12-13

De Amorieten zijn dus het volgende volk waartegen de Israëlieten zullen strijden. En de Moabieten, die daar op de grens van die twee gebieden wonen, zullen degenen zijn die Bileam inhuren om te proberen hen te vervloeken. Dat is dus het gebied waar ze zich bevinden. Ze zijn aan de oostkant van de Jordaan. Ze bevinden zich op de grens tussen het gebied van de Amorieten en het gebied van de Moabieten.

Een deel van het gebied van de Amorieten was ooit Moabitisch gebied geweest. Israël zal bijvoorbeeld uiteindelijk zijn kamp opslaan in de vlakten van Moab. Dat is gebied dat ze hebben veroverd op Sihon, de koning van de Amorieten. Maar we hebben reden om aan te nemen dat dit een deel is van het gebied dat Sihon eerder op de Moabieten had veroverd. Zoals we zullen zien, wordt vermeld dat hij dat had gedaan.

> Daarom wordt er gezegd in het boek van de oorlogen van de HEERE: Waheb in Sufa, en de dalen van de Arnon,
>
> NUMERI 21:14

Een boek waarover we verder niets weten, behalve dat het hier wordt genoemd. Blijkbaar kende Mozes het, of heeft hij het geschreven. En het is misschien verloren gegaan. Het kan zijn dat er nog een ander boek is dat Mozes heeft geschreven. We weten niet wie het boek van de oorlogen van de HEERE heeft geschreven. Er staat:

> Daarom wordt er gezegd in het boek van de oorlogen van de HEERE: Waheb in Sufa, en de dalen van de Arnon, en de helling van de dalen, die zich uitstrekt tot de nederzetting Ar en aan het gebied van Moab grenst.
>
> NUMERI 21:14-15

Waarom wordt dit citaat uit het boek van de oorlogen van de HEERE nu genoemd? Het wordt duidelijk genoemd als een bevestiging van wat ons zojuist is verteld. En misschien is het enige wat ermee bevestigd moet worden het feit dat Ar op de grens van Moab ligt, wat ons zojuist is verteld. En misschien wordt het daarom hier genoemd. Al geven sommige vertalers vers 14 als volgt weer:

We hebben Wahab en Suphah en de beken van de Arnon en de helling langs de beken veroverd.

Enzovoort. Dan zou het een verslag in een ander boek zijn van waarschijnlijk de verovering door de Israëlieten. Het is moeilijk te zeggen. Dit is een heel onduidelijke verwijzing. Over de werkelijke betekenis ervan bestaat verschil van mening.

8

God geeft water bij de put van Beër

Vers 16:

> Vandaar reisden zij naar Beër. Dat is de bron waarvan de HEERE tegen Mozes zei: Verzamel het volk en Ik zal hun water geven.
>
> NUMERI 21:16

Veel Israëlitische steden heetten Beër met nog iets erachter. Berseba was een veelvoorkomende naam. Beër-Lachai-Roï. Beër betekent put, een waterput. En dus werden veel steden of nederzettingen rond waterputten in de woestijn gebouwd, omdat mensen een watervoorziening nodig hebben. Als ze dus een goede waterput vonden, bouwden ze er een nederzetting omheen en noemden ze die nederzetting naar de waterput. Beër betekent dus waterput.

Er staat:

Dat is de put waar de Heere tegen Mozes zei: Breng de mensen bij elkaar en Ik zal ze water geven.

Ze hadden geklaagd dat er geen water was voordat de slangen kwamen. En dus bracht God hen naar een waterput waar wel water was.

> Toen zong Israël dit lied: Spring op, put, zing ervan in beurtzang! Put, die de vorsten gegraven hebben, die de edelen van het volk gedolven hebben, met een scepter, met hun staven. Van de woestijn reisden zij naar Mattana,
>
> NUMERI 21:17-18

De Engelse vertaling die ik gebruik, spreekt hier van ‘door de wetgever’, waar de HSV ‘met een scepter’ heeft. Het lijkt erop dat de wetgever, Mozes, hen hier daadwerkelijk de waterput heeft laten graven. Er staat dat hun edelen deze waterput hebben gegraven. Maar God zou hun natuurlijk moeten laten zien waar ze dat moesten doen.

Midden in de woestijn kon je maar blijven graven en graven en graven, en op de meeste plaatsen zou je geen water vinden. Maar er waren plaatsen waar je een watervoerende laag kon aanboren, en God wist waar die plaatsen waren. Blijkbaar gaf Hij hun hier dus water door Mozes ertoe te inspireren te zeggen: ‘Graaf hier.’ En misschien hebben ze onder de grond daadwerkelijk stromend water gevonden, een artesische put. Want ze spreken erover dat het opwelt, alsof het water in beweging is, wat des te beter is. Het staat niet stil.

> van Mattana naar Nahaliël, van Nahaliël naar Bamoth, en van Bamoth naar het dal dat in het veld van Moab ligt, bij de top van de Pisga, en dat uitziet over de wildernis.
>
> NUMERI 21:19-20

9

Israël verslaat Sihon en verovert zijn land

Daar waren ze dus, en ze worden aangevallen. Sihon was de koning van de Amorieten in dat gebied, en er staat:

> Toen stuurde Israël boden naar Sihon, de koning van de Amorieten, met het verzoek: Laat mij door uw land trekken. Wij zullen niet afwijken door akkers of wijngaarden. Wij zullen het water uit de putten niet drinken. Wij zullen langs de koninklijke weg gaan, totdat wij uw gebied doorgetrokken zijn.
>
> NUMERI 21:21-22

Hetzelfde aanbod dat ze aan Edom deden, en ze krijgen een vergelijkbaar antwoord. Het antwoord is nee, en er trekt een leger uit om hen tegen te houden.

> Sihon stond Israël echter niet toe door zijn gebied te trekken, maar Sihon verzamelde al zijn volk en trok uit, Israël tegemoet, naar de woestijn. Toen kwam hij in Jahza en bond de strijd aan met Israël. Maar Israël sloeg hem met de scherpte van het zwaard en nam zijn land in bezit, van de Arnon tot de Jabbok, tot aan het gebied van de Ammonieten, want het gebied van de Ammonieten was versterkt.
>
> NUMERI 21:23-24

De Ammonieten stamden af van Lot, en de Israëlieten mochten Ammon niet veroveren. God verbood hun Ammon en Moab aan te vallen, die allebei van Lot afstamden. Maar ze namen wel al het land in van de grens van Moab tot de grens van Ammon. Dat was het land waarover Sihon, de koning van de Amorieten, had geheerst. En er staat:

Tot aan het gebied van de Ammonieten, want hun grens was versterkt.

Dus probeerden ze daar niet binnen te trekken.

> Zo nam Israël al deze steden in, en Israël woonde in al de steden van de Amorieten, in Hesbon en in al de bijbehorende plaatsen. Want Hesbon was de hoofdstad van Sihon, de koning van de Amorieten. Hij had de strijd aangebonden met de vorige koning van Moab en had al zijn land uit zijn hand genomen, tot aan de Arnon.
>
> NUMERI 21:25-26

Dat verklaart waarom de plaats waar de Israëlieten zich vestigden voordat ze de Jordaan overstaken, de vlakten van Moab werd genoemd. Het was gebied dat ooit aan Moab had toebehoord. Maar ons wordt verteld dat Sihon eerder tegen de koning van

Moab had gevochten en gebied had ingenomen. De vlakten van Moab waren dus nu de vlakten die aan Sihon, de Amoriet, toebehoorden. Maar nu behoorden ze aan Israël toe, omdat Israël hem had overwonnen.

10

Het overwinningslied over Hesbon

> Daarom zeggen de dichters: Kom naar Hesbon, bouw en versterk de stad van Sihon.
>
> NUMERI 21:27

Trouwens, degenen die in spreuken spreken, moeten de Amorieten zijn, want dit zijn spreuken die de overwinning van de Amorieten op Moab vieren.

> Want er is een vuur uitgegaan uit Hesbon, een vlam uit de stad van Sihon; het heeft Ar van Moab verteerd, de bezitters van Arnons hoogten. Wee u, Moab, u bent verloren, volk van Kamos! Hij moest zijn zonen als vluchtelingen, en zijn dochters in gevangenschap overgeven aan Sihon, de koning van de Amorieten.
>
> NUMERI 21:28-29

Kamos was de god van de Moabieten.

> Wij hebben hen neergeveld. Verloren is Hesbon, tot aan Dibon toe; wij hebben hen verwoest tot aan Nofat, dat tot aan Medeba reikt.
>
> NUMERI 21:30

Dit laatste vers was blijkbaar een vers dat de Israëlieten hadden toegevoegd over hun verovering van Hesbon en hun overwinning op Sihon. Maar de eerdere verzen vieren Sihons overwinning op Moab. Ze verklaren waarom dit gebied, dat ooit Moabs gebied

was geweest, dat niet langer was. Israël kreeg dus een deel van Moabs vroegere gebied. Dat was eerder van Moab afgenomen door deze koning, die zij nu overwonnen.

> Zo woonde Israël in het land van de Amoriet. Daarna stuurde Mozes mannen om Jaëzer te verkennen. Zij namen de bijbehorende plaatsen in, en hij verdreef de Amorieten die er woonden.
>
> NUMERI 21:31-32

Dat is dus nog een gebied van de Amorieten dat ze veroverden, en er is er nog één.

11

De overwinning op Og, de reus van Basan

> Toen keerden zij zich om en vertrokken in de richting van Basan. En Og, de koning van Basan, trok uit hun tegemoet, hij en al zijn volk, tot de strijd, in Edreï. Maar de HEERE zei tegen Mozes: Wees niet bevreesd voor hem, want Ik heb hem in uw hand gegeven, en al zijn volk, ook zijn land. U moet met hem doen zoals u gedaan hebt met Sihon, de koning van de Amorieten, die in Hesbon woonde. En zij versloegen hem, zijn zonen, en al zijn volk, zodat van hem niemand overbleef. En zij namen zijn land in bezit.
>
> NUMERI 21:33-35

Ze roeiden dus deze Amorieten en deze mensen van Basan en hun koningen uit, maar niet omdat ze dat van plan waren. Ze beschouwden dit land niet als hun beloofde land. Ze voerden niet de veroveringsoorlogen die ze later in de dagen van Jozua zouden voeren. Ze probeerden er alleen maar doorheen te trekken, maar dan werden ze aangevallen en sloegen ze terug. En als het stof eenmaal was neergedaald, was hun vijand helemaal dood, tot de allerlaatste man. Zo erfde Israël hun land.

Dit land aan de oostkant van de Jordaan, dat geen deel uitmaakte van het beloofde land, werd later toebedeeld aan de stammen Gad, Manasse en Ruben. Die wilden het hebben omdat het goed land was, goed weideland. Maar daar sloeg Israël zijn kamp op totdat ze de Jordaan overstaken.

Og is de eerste koning over wie God tegen Mozes zegt:

Wees niet bang voor hem.

Waarom zou Mozes bang zijn voor Og? Hij was een behoorlijk grote kerel, die Og. En daar lezen we over in Deuteronomium hoofdstuk 3, waar Mozes hierop terugblikt. Deuteronomium 3, vers 11 zegt:

> Want alleen Og, de koning van Basan, was van de rest van de Refaïeten overgebleven. Zie, zijn bed was een bed van ijzer. Bevindt het zich niet in Rabba van de Ammonieten? De lengte ervan is negen el, en de breedte vier el, gemeten naar de elleboog van een man.
>
> DEUTERONOMIUM 3:11

Blijkbaar bewaarden de Ammonieten het in hun museum.

Zijn bed was zes voet breed. Dat is naar de maatstaven van vandaag niet zo breed voor een bed, want we zijn echt aan luxe gewend geraakt. We hebben bedden die langer en breder zijn dan dat, onze kingsize bedden. Maar de lengte ervan zou laten zien wat de lichaamsverhoudingen van die man waren. Negen el zou dertien en een halve voet zijn. Dus als hij een bed nodig had dat dertien en een halve voet lang was, dan was hij zelf waarschijnlijk minstens tien of twaalf voet lang. En daarmee zou hij even groot zijn als Goliath. En dat is misschien waarom God tegen Mozes zei:

Wees niet bang voor hem.

12

Moabs angst en de band met Midian

Nu komen we bij het verhaal van Bileam.

> Daarna braken de Israëlieten op en sloegen hun kamp op in de vlakten van Moab, aan deze zijde van de Jordaan, ter hoogte van Jericho.
>
> NUMERI 22:1

De vlakten van Moab waren, zoals ik al zei, gebieden die ze nu hadden verworven door Sihon te overwinnen. Die hadden tot nu toe onder Sihons gezag gestaan, aan de kant van de Jordaan tegenover Jericho.

> Balak, de zoon van Zippor, zag alles wat Israël met de Amorieten gedaan had. Daarom was Moab zeer bevreesd voor dit volk, want het was talrijk. Moab verkeerde in angst voor de Israëlieten. Toen zei Moab tegen de oudsten van Midian: Nu zal deze menigte alles wat rondom ons is, afgrazen, zoals een rund het groen van het veld afgraast. Balak, de zoon van Zippor, was in die tijd koning van Moab.
>
> NUMERI 22:2-4

Hier overleggen de Moabieten en de Midianieten dus met elkaar. In dit hele verhaal zullen we een vermenging zien van de Moabieten en de Midianieten. De twee benamingen worden zelfs bijna door elkaar gebruikt, zoals we zullen zien. In hoofdstuk 25, vers 1, staat bijvoorbeeld:

> Israël verbleef in Sittim, en het volk begon hoererij te bedrijven met de dochters van Moab.
>
> NUMERI 25:1

Maar als je naar vers 6 van hoofdstuk 25 kijkt, staat er:

> En zie, een man uit de Israëlieten kwam en bracht een Midianitische vrouw bij zijn broeders, voor de ogen van Mozes en voor de ogen van heel de gemeenschap van de Israëlieten, terwijl zij huilden bij de ingang van de tent van ontmoeting.
>
> NUMERI 25:6

Vervolgens zei God in hoofdstuk 25, vers 17:

> Behandel de Midianieten als vijanden en versla hen.
>
> NUMERI 25:17

En in hoofdstuk 31, vers 16, wanneer ze de Midianieten daadwerkelijk aanvallen en sommige vrouwen sparen, zei Mozes:

> Zie, zíj waren door de raad van Bileam voor de Israëlieten de aanleiding tot trouwbreuk tegen de HEERE, in het geval van Peor, waardoor de plaag kwam onder de gemeenschap van de HEERE.
>
> NUMERI 31:16

Dat is waar we het hier in hoofdstuk 25 over hebben.

De Midianitische vrouwen en de Moabitische vrouwen worden als dezelfde vrouwen beschouwd. Het lijkt er dus op dat zowel de Midianieten als de Moabieten misschien ooit onder de heerschappij van Sihon waren gekomen, die hen had overwonnen, en dat ze zich met elkaar vermengden. Ze hadden een verschillende etnische afkomst, maar ze vermengden zich met elkaar, zodat ze mogelijk één volk waren.

13

Midianieten en Ismaëlieten in de Bijbel

We vinden in Genesis nog een ander verschijnsel: de Midianieten worden ook Ismaëlieten genoemd. Dat is ook vreemd, want Ismaël en Midian behoren niet tot dezelfde familie. Maar wanneer Jozef door zijn broers als slaaf wordt verkocht, lezen we in het laatste vers van Genesis 37:

> De Midianieten verkochten hem in Egypte aan Potifar, een hoveling van de farao en het hoofd van de lijfwacht.
>
> GENESIS 37:36

Maar het eerste vers van Genesis 39 zegt:

> Jozef was dus naar Egypte gebracht. Potifar, hoveling van de farao, het hoofd van de lijfwacht, een Egyptische man, kocht hem uit de hand van de Ismaëlieten, die hem daarheen gebracht hadden.
>
> GENESIS 39:1

En er staat dat Potifar, de hoveling van de farao, hem van de Ismaëlieten had gekocht.

De Midianieten worden hier Ismaëlieten genoemd, en dat gebeurt ook in het boek Richteren. In Richteren hoofdstuk 8 had Gideon het volk Israël bevrijd van de Midianitische overheersers die eerder hun land waren binnengevallen. Toen wilden ze Gideon tot hun koning maken. Let op wat er in Richteren 8:22 staat:

> Toen zeiden de mannen van Israël tegen Gideon: Heers over ons, u zowel als uw zoon en uw kleinzoon, want u hebt ons uit de hand van Midian verlost. Maar Gideon zei tegen hen: Ík zal niet over u heersen en ook mijn zoon zal niet over u heersen: de HEERE zal over u heersen. Verder zei Gideon tegen hen: Ik wil u een verzoek doen: laat ieder mij een ring uit zijn buit geven. (Zij hadden namelijk gouden ringen, want zij waren Ismaëlieten.)
>
> RICHTEREN 8:22-24

De Midianieten hadden gouden oorringen omdat ze Ismaëlieten waren.

Ook in Genesis worden de benamingen Midianiet en Ismaëliet dus door elkaar gebruikt voor de handelaars die Jozef als slaaf verkochten. En nu worden in Numeri de benamingen Midianieten en Moabieten in wezen door elkaar gebruikt. We zien in vers 7 van Numeri 22:

> Toen gingen de oudsten van Moab en de oudsten van Midian op weg, en zij hadden het waarzeggersloon in hun hand. En zij kwamen bij Bileam en spraken tot hem de woorden van Balak.
>
> NUMERI 22:7

Deze twee volken waren niet alleen bondgenoten. Ze waren blijkbaar zo met elkaar vermengd dat ze allebei bij dit verhaal betrokken waren. De koning van Moab, een van deze volken, was dus degene die het initiatief nam om Bileam te benaderen en hem om hulp te vragen.

14

Balak ontbiedt Bileam uit Mesopotamië

Vers 5:

> Hij stuurde boden naar Bileam, de zoon van Beor, in Pethor, aan de rivier de Eufraat, in het land van zijn volksgenoten, om hem bij zich te laten roepen: Zie, er is een volk uit Egypte getrokken; zie, het heeft het oppervlak van het land bedekt, en het blijft recht tegenover mij liggen.
>
> NUMERI 22:5

Dat is Balak, de koning van Moab.

Israël was een behoorlijk grote groep mensen. Ze bedekten het aardoppervlak. Je herinnert je dat we enkele aanwijzingen hebben gezien waardoor sommige mensen dachten dat het aantal Joden, het aantal Israëlieten in de volkstelling, misschien te groot was. En er zijn bepaalde Schriftgedeelten die suggereren dat ze misschien een klein volk zijn. Maar hier wijst het er juist op dat ze enorm talrijk zijn. Ze bedekken het aardoppervlak. In deze hoofdstukken wordt zelfs verschillende keren gezegd hoe talrijk ze zijn. In hoofdstuk 23, vers 10, staat bijvoorbeeld:

> Wie heeft het stof van Jakob geteld, en het aantal, het vierde deel van Israël? Moge mijn ziel de dood van de oprechten sterven en mijn einde zijn als dat van hem.
>
> NUMERI 23:10

Dit houdt in dat hun aantal zo groot is dat het moeilijk zou zijn om zelfs maar een kwart van hen te tellen. Het lijkt dus een heel groot volk te zijn, zoals God het heeft gemaakt, en zoals de volkstelling waarover we eerder lazen ook zou doen vermoeden.

Hij stuurde dus boden naar Bileam, de zoon van Beor, die een heel raadselachtige figuur is. Er wordt ons verteld dat Bileam in Pethor was, dat bij de rivier ligt. Die rivier is de Eufraat. Wanneer de Eufraat niet bij naam wordt genoemd, wordt die dus altijd eenvoudigweg ‘de rivier’ genoemd. De rivier de Eufraat ligt in het noorden, in Mesopotamië. Dit Pethor lag ongeveer 580 kilometer van Moab, als de geleerden gelijk hebben met de plaats waar ze denken dat het lag. Dat was in die tijd een heel eind om iemand te laten halen en naar je toe te laten komen. Deze Bileam had een reputatie. Hoe wist Balak daar in Moab überhaupt van deze man uit Mesopotamië? Zijn reputatie was hem blijkbaar vooruitgesneld.

In de Engelse vertaling staat in vers 5 dat Pethor ‘bij de rivier, in het land van de zonen van zijn volk’ lag. De HSV noemt de Eufraat hier al bij naam. Maar wiens volk? Het volk van Bileam? Dat zou iets vreemds en overbodigs zijn om te zeggen als hij uit dat gebied afkomstig is: dat het het land van de zonen van zijn volk is. Nou, natuurlijk zou dat zijn eigen land zijn. Is niet ieders land het land van de zonen van zijn volk? Maar het kan betekenen dat het het land van de zonen van Balaks volk was. Misschien was Balak van oorsprong geen Moabiet. Wie weet? Misschien was hij in dat land opgegroeid en naar het zuiden gekomen, en had hij eerder Moab veroverd en was hij koning geworden. Wie weet? Maar als Balak een verleden in Pethor had, zou het kunnen dat hij daardoor de reputatie van Bileam kende. We weten het gewoon niet.

Maar het lag ver van Moab vandaan, en er werden boodschappers gestuurd met het verzoek of hij die afstand wilde afleggen. Een gemiddelde reiziger die in die tijd te voet ging, legde zo'n dertig tot vijftig kilometer per dag af. Ik denk dat het hem twaalf dagen of meer zou kosten om naar het zuiden te komen. Dat is een lange reis door de woestijn. Maar Balak was nogal wanhopig, dus stuurde hij boodschappers naar hem toe die zeiden: Kijk, deze mensen zijn hier. Kom alsjeblieft hierheen. Hij zegt:

> Nu dan, kom toch, vervloek dit volk voor mij, want het is machtiger dan ik. Misschien kan ik het verslaan en kan ik het uit het land verdrijven, want ik weet: wie u zegent, is gezegend, en wie u vervloekt, is vervloekt.
>
> NUMERI 22:6

Dat was dus de reputatie die Bileam had.

15

Bileam als vervloeker en Balaks angst

Archeologen hebben in het gebied van Mesopotamië, waar Bileam woonde, sporen gevonden van waarzeggers, van toekomstvoorspellers. Als er later op Bileam wordt teruggeblikt, wordt hij een waarzegger genoemd. In het boek Deuteronomium wordt hij Bileam de waarzegger genoemd. [Noot van de redactie: bedoeld is Jozua 13:22.] Hij is een waarzegger, een occultist, iemand die de toekomst voorspelt. Maar er waren bepaalde waarzeggers in Mesopotamië die vervloekers werden genoemd. Uit geschriften die in dat gebied zijn gevonden, is nu bekend dat er in die tijd mensen waren die je kon inhuren om vervloekingen of verwensingen over mensen uit te spreken. Ze werden vervloekers genoemd, en blijkbaar was hij zo'n vervloeker, een bekende ook. Als hij mensen vervloekte, waren ze vervloekt. En dat was dus de enige hoop die Balak naar zijn gevoel had om veilig te zijn voor de Israëlieten.

Het treurige is dat dit allemaal onnodig is, want de Israëlieten waren niet van plan Moab aan te vallen. God had hun gezegd dat ze Moab of Ammon niet mochten aanvallen, zoals we zullen zien. Daarom was er voor de Moabieten geen reden om bang voor hen te zijn. Ze stonden niet vijandig tegenover de Moabieten, maar hij dacht dat ze het hele gebied zouden aflikken. Hij was bang dat ze zouden doen wat ze de Amorieten hadden aangedaan. Zoals hij in vers 4 zei:

> Toen zei Moab tegen de oudsten van Midian: Nu zal deze menigte alles wat rondom ons is, afgrazen, zoals een rund het groen van het veld afgraast. Balak, de zoon van Zippor, was in die tijd koning van Moab.
>
> NUMERI 22:4

Nou, dat was niet wat Israël van plan was, maar Balak wist dat niet, dus was hij onnodig bang.

> Goddelozen vluchten terwijl er geen vervolger is, maar een rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw.
>
> SPREUKEN 28:1

weet je nog? En niemand achtervolgde hem, maar hij was bang, doodsbang.

16

Bileams kennis van Jahweh

> Toen gingen de oudsten van Moab en de oudsten van Midian op weg, en zij hadden het waarzeggersloon in hun hand. En zij kwamen bij Bileam en spraken tot hem de woorden van Balak. Toen zei hij tegen hen: Overnacht hier deze nacht en ik zal verslag aan u uitbrengen zoals de HEERE tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam.
>
> NUMERI 22:7-8

En met de Heere wordt hier Jahweh bedoeld.

Bileam neemt de naam Jahweh verschillende keren in de mond. In vers 13 zegt hij bijvoorbeeld:

> De volgende morgen stond Bileam op en zei tegen de vorsten van Balak: Ga naar uw land, want de HEERE weigert mij toe te laten met u mee te gaan.
>
> NUMERI 22:13

En in vers 19 zegt hij:

> Nu dan, blijft u toch ook deze nacht hier, opdat ik weet wat de HEERE verder tot mij spreken zal.
>
> NUMERI 22:19

Hij verwijst dus vaak naar Jahweh. Aan het einde van vers 18 noemt Bileam Jahweh zelfs:

> Toen antwoordde Bileam en zei tegen de dienaren van Balak: Al zou Balak mij zijn huis vol zilver en goud geven, ik ben niet in staat het bevel van de HEERE, mijn God, te overtreden om iets te doen, klein of groot.
>
> NUMERI 22:18

Het klinkt dus alsof Bileam een aanbidder van Jahweh is, maar hoe kan dat? Hij is een Mesopotamische waarzegger, een toekomstvoorspeller. Hoe zou hij van Jahweh weten? Hij zou van Jahweh kunnen weten, maar waarom zou hij een aanbidder van Jahweh zijn? Waarom zou hij een waarzegger zijn als hij dat was?

Wat we van deze Mesopotamische of Babylonische waarzeggers weten, is dat ze zich vertrouwd moesten maken met de godsdiensten van de verschillende mensen die ze wilden vervloeken. Ze hoopten namelijk de goden van die mensen ertoe te bewegen hen te vervloeken, of op zijn minst een manier te vinden om de vloek van die goden over hen te brengen. Daar werden ze eigenlijk voor betaald. Ze onderzochten de godsdiensten van de omliggende gebieden, voor het geval ze zouden worden ingehuurd om die te vervloeken. Blijkbaar had hij zijn onderzoek gedaan. Hij was een vooraanstaande waarzegger, die in het hele Midden-Oosten bekend was. En dus wist hij iets van Jahweh. Hij wist iets van de godsdienst van Jahweh.

Hoe hij daaraan kwam, is moeilijk te zeggen, aangezien de godsdienst van Jahweh vrijwel onbekend was geweest totdat ze uit Egypte kwamen. Maar wat er in Egypte was gebeurd, was in het hele gebied bekend geworden, en dat was veertig jaar eerder. Dus blijkbaar moet Bileam, nadat hij had gehoord wat Jahweh Egypte had aangedaan,

onderzoek hebben gedaan om erachter te komen wie deze Jahweh is en wat Zijn wetten zijn. Misschien had hij zelfs mensen ingehuurd om informatie uit het kamp van Mozes te halen en erachter te komen welke wetten Jahweh had en welke dingen Hij verwachtte, want hij wist het. We zouden kunnen zeggen dat hij het door openbaring wist, want hij ontving inderdaad openbaringen. Maar mijn indruk is dat hij niet altijd openbaringen van Jahweh ontving. Hoewel hij over Jahweh spreekt als zijn God, kan het zijn dat hij vele goden aanbad.

17

Bileams vrome woorden en zijn geldzucht

Als Babyloniër erkende hij waarschijnlijk meerdere goden. Dus Yahweh kon vandaag zijn God zijn, en een andere god kon op een ander moment zijn god zijn. Wat echter interessant is: hoewel Bileam voortdurend naar Yahweh verwijst —

> Toen zei hij tegen hen: Overnacht hier deze nacht en ik zal verslag aan u uitbrengen zoals de HEERE tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam.
>
> NUMERI 22:8

— staat er telkens wanneer God tot hem spreekt dat God tot hem sprak, niet Yahweh. God is het algemene woord voor God. Het zou kunnen betekenen dat een god tot hem sprak, hoewel ik denk dat het Yahweh was. Uiteindelijk was het zeker Yahweh Die tot hem sprak. Uiteindelijk kwam de Geest van Yahweh op hem. Maar aanvankelijk, wanneer hij naar binnen gaat om met Yahweh te spreken, lezen we in de verzen 9, 10 en 12:

God zei tegen hem.

Er staat niet: ‘Yahweh zei tegen hem.’ Het is dus niet eenduidig. Hij beweerde met Yahweh te spreken, maar deed hij dat ook? Was er een andere god die zich voor Yahweh uitgaf? Dat is moeilijk te zeggen. Of drong Yahweh binnen in de profetische bezigheden van een heiden?

Daarom is Bileam voor ons zo raadselachtig. Hij noemt Yahweh en hij lijkt trouw aan Yahweh. Hij zegt:

Ik kan alleen maar zeggen wat Jahweh zegt. Als Jahweh het me niet toestaat, kan ik het niet doen.

Hij zegt:

Hoeveel je me ook betaalt, al geef je me een huis vol zilver en goud, ik kan het niet doen als Jahweh het me niet toestaat.

Deze man lijkt trouwer aan Yahweh dan de Israëlieten. Toch wordt Bileam in het Nieuwe Testament altijd herinnerd als een slecht mens, een tovenaar en een valse profeet, en iemand die de dood verdiende. En die kreeg hij ook. De Israëlieten doodden Bileam uiteindelijk in de oorlog, en hij krijgt de schuld van wat Israël overkwam bij Baäl-Peor in hoofdstuk 25.

Dus wat is hier aan de hand? Hij klinkt als een goed mens, hij praat als een goed mens, maar uiteindelijk blijkt hij een slecht mens te zijn. Ik denk dat we moeten aannemen dat deze man was zoals veel godsdienstige mensen: hij weet hoe hij mooie woorden moet spreken, maar zijn motieven zijn slecht. In het boek 2 Petrus wordt ons verteld dat Bileam het loon van zijn zonde liefhad.

> Zij hebben de rechte weg verlaten en zijn verdwaald en volgen de weg van Bileam, de zoon van Beor, die het loon van de ongerechtigheid liefhad.
>
> 2 PETRUS 2:15

Dus de man werd gedreven door geld, ondanks zijn beweringen van het tegendeel. Zijn daden spreken veel luider dan zijn woorden. Zijn woorden klinken goed. Hij zegt:

Heer, Heer.

maar hij doet niet de dingen die Yahweh zegt. Hij lijkt dat wel te doen wanneer hij zijn godsspraken uitspreekt, omdat hij geen keus heeft, zoals we zullen zien. God neemt de macht over zijn mond over, zodat hij geen keus heeft in wat hij zegt. Maar vervolgens

vindt hij een manier om toch een vloek over Israël te brengen en zijn beloning op te strijken. Dat komt pas later aan het licht.

18

Gods verbod en Bileams vertrek naar Moab

Dus deze man weet iets over Yahweh. Hij beweert zelfs trouw te zijn aan Yahweh. Daarom zegt hij in vers 8:

> Toen zei hij tegen hen: Overnacht hier deze nacht en ik zal verslag aan u uitbrengen zoals de HEERE tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam.
>
> NUMERI 22:8

> Toen kwam God bij Bileam en vroeg: Wie zijn deze mannen bij je? Bileam antwoordde God: Balak, de zoon van Zippor, de koning van Moab, heeft mij laten zeggen: Er is een volk uit Egypte gekomen dat het land bedekt. Kom het voor mij vervloeken. Misschien kan ik het dan overmeesteren en verdrijven. God zei tegen Bileam: Je mag niet met hen meegaan. Je mag het volk niet vervloeken, want het is gezegend. De volgende morgen stond Bileam op en zei tegen de vorsten van Balak: Ga terug naar jullie land, want Jahweh geeft mij geen toestemming om met jullie mee te gaan. De vorsten van Moab gingen terug naar Balak en zeiden: Bileam weigert met ons mee te komen. Toen stuurde Balak opnieuw vorsten, meer en aanzienlijker dan de vorige.
>
> NUMERI 22:9-15

Tegen zulke mensen kun je moeilijker nee zeggen.

> Die kwamen bij Bileam en zeiden tegen hem: Dit zegt Balak, de zoon van Zippor: Laat u er toch niet van weerhouden naar mij toe te komen. Ja, ik zal u met grote eer overladen, en alles wat u tegen mij zegt, zal ik doen. Maar kom toch, vervloek dit volk voor mij!
>
> NUMERI 22:16-17

> Bileam antwoordde de dienaren van Balak: Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet tegen het woord van Jahweh, mijn God, kunnen ingaan door minder of meer te doen. Blijf daarom ook vannacht hier, zodat ik kan vernemen wat Jahweh mij verder zal zeggen. God kwam die nacht bij Bileam en zei: Als de mannen je komen roepen, sta dan op en ga met hen mee. Maar je mag alleen doen wat Ik je zeg. De volgende morgen stond Bileam op, zadelde zijn ezelin en ging met de vorsten van Moab mee. Toen ontbrandde Gods toorn omdat hij ging. De Engel van Jahweh ging op de weg staan om hem tegen te houden. Bileam reed op zijn ezelin en zijn twee dienaren waren bij hem.
>
> NUMERI 22:18-22

19

De ezelin ziet de engel en spreekt

> Toen de ezelin de engel van de HEERE op de weg zag staan, met het getrokken zwaard in zijn hand, week de ezelin van de weg af en ging het veld in. Toen sloeg Bileam de ezelin om haar weer naar de weg terug te drijven. Maar de engel van de HEERE ging nu op een nauw pad tussen de wijngaarden staan, met een muur aan de ene en een muur aan de andere kant. Toen de ezelin de engel van de HEERE zag, drukte ze zich tegen de muur aan en drukte Bileams voet tegen de muur; daarom ging hij door met haar te slaan. De engel van de HEERE ging nog verder en ging op een nauwe plaats staan, waar geen weg was om naar rechts of links af te wijken. Toen de ezelin de engel van de HEERE zag, ging ze liggen, onder Bileam. Toen ontstak Bileam in woede en hij sloeg de ezelin met een stok. Toen opende de HEERE de mond van de ezelin en ze zei tegen Bileam: Wat heb ik u misdaan, dat u mij nu driemaal geslagen hebt? Toen zei Bileam tegen de ezelin: Omdat jij de spot met me drijft. Had ik maar een zwaard in mijn hand, dan zou ik je nu doden! De ezelin zei tegen Bileam: Ben ik niet uw ezelin, waarop u gereden hebt sinds u mijn heer werd, tot op deze dag? Was ik ooit gewend u zo te behandelen? Hij zei: Nee!
>
> NUMERI 22:23-30

Ik weet niet wat grappiger is: dat de ezelin praat of dat Bileam tegen de ezelin praat. Mensen praten weleens tegen hun honden en hun huisdieren, maar ze voeren geen gesprekken met ze. Ze antwoorden hun niet alsof het mensen zijn. Bileam was blijkbaar verblind door zijn hebzucht en zijn verlangen om geld te verdienen. Dat verlangen kennen we uit het Nieuwe Testament. Blijkbaar was hij daardoor zo afgeleid

dat hij, toen de ezelin sprak, niet zei: ‘Wacht eens even, wat gebeurt hier? Die ezelin praatte net. Dat hoort niet te gebeuren.’ In plaats daarvan beantwoordde hij de vraag van de ezelin. En de ezelin sprak opnieuw. Hij beantwoordde de vraag van de ezelin opnieuw. Hij voerde een dialoog met zijn ezelin.

Het is interessant: de dingen die de ezelin zei, bleken niet erg belangrijk te zijn. Dit is de enige keer in de geschiedenis waarvan we weten dat God de mond van een dier opende zodat het kon spreken. Toch profeteerde het dier niet of zoiets. Het stelde hem alleen vragen:

Waarom doe je me dit aan? Heb ik ooit eerder zoiets gedaan?

En ik denk dat God de ezelin in zekere zin de gelegenheid gaf om Bileam erop te wijzen: ‘Dit is ongewoon. Normaal doe ik dit soort dingen niet. Je zou moeten beseffen dat er iets mis is. Deze omstandigheden zijn zo abnormaal dat je misschien eens zou moeten overwegen of er hier iets abnormaals aan de hand is. Misschien is er een reden waarom ik dit doe.’

Soms, denk ik, wordt er van ons verwacht dat we herkennen dat God iets doet, omdat de omstandigheden zo abnormaal zijn. Als dingen niet gaan zoals ze gewoonlijk gaan, betekent dat niet altijd dat God iets doet. Het kan iets zijn dat onze nieuwsgierigheid zou moeten wekken. De ezelin, die van God woorden kreeg, leek te suggereren dat Bileam had moeten weten dat er hier iets mis was. Hij had zich moeten afvragen waarom dit gebeurde en zich moeten afvragen of er in de hele gebeurtenis een diepere betekenis lag die hij niet zag.

20

Geopende ogen en geestelijk waarnemen

En zo opende de Heere de ogen van Bileam, zoals Hij de mond van de ezelin had geopend. De Heere hoefde de ogen van de ezelin niet te openen. De ogen van de ezelin konden de engel zien. De ogen van Bileam konden dat niet, totdat God ze opende. De mond van de ezelin moest geopend worden, omdat ze niet kon praten. De ogen van Bileam moesten geopend worden, omdat hij de engel niet kon zien. En de overeenkomst in de bewoordingen daar kan erop wijzen dat het openen van de mond

van de ezelin door God een even groot wonder is als het openen van de ogen van Bileam. Bileam was van nature even blind als een ezelin van nature stom is. En zoals een ezelin niet kan praten, zo kon Bileam niet zien tenzij God zijn ogen opende, zoals Hij de mond van de ezelin had geopend.

De ezelin had echter genoeg gezond verstand en geestelijk waarnemingsvermogen om de engel te zien zonder dat God haar ogen opende. En dat is interessant, want we zouden niet denken dat dieren geestelijke schepselen of geestelijke wezens zijn. En toch had zij meer geestelijk waarnemingsvermogen dan de man.

Er was nog een keer dat een man engelen die er wel waren niet kon zien, en dat wordt in de Bijbel vermeld. Dat was natuurlijk in 2 Koningen hoofdstuk 6, toen de knecht van Elisa niet kon zien totdat Elisa voor hem bad dat zijn ogen geopend zouden worden, en God zijn ogen opende. Hij zag dat de legers van Syrië omringd waren door engelenlegers op de hellingen van de heuvels. Maar die engelen waren onzichtbaar voor die man, totdat Elisa bad dat God zijn ogen zou openen.

Engelen zijn altijd om ons heen, maar we zien ze niet, en God opent onze ogen niet om ze te zien. Dat hoeven we ook niet. We hebben geloof, want de Bijbel zegt:

> De engel van de HEERE legert zich rondom hen die Hem vrezen, en redt hen.
>
> PSALMEN 34:8

Dat kunnen we geloven, en dat is even goed als zien. Geloof is zelfs beter dan zien.

> Jezus zei tegen hem: Omdat u Mij gezien hebt, Thomas, hebt u geloofd; zalig zijn zij die niet gezien zullen hebben en toch zullen geloven.
>
> JOHANNES 20:29

zei Jezus. Maar deze man geloofde niet en zag ook niet, maar de ezelin wel. De ezelin zag wat mensen niet konden zien.

Ik vraag me soms af of dieren geestelijker zijn dan we denken, of ze meer geestelijk waarnemingsvermogen hebben. Het lijkt er wel op dat dieren soms de aanwezigheid van demonische dingen beter kunnen onderscheiden. Je weet het gewoon nooit. Ze weten bepaalde dingen die wij niet weten, maar daar kan een natuurlijke verklaring voor zijn, zoals wanneer er een aardbeving op komst is. Voordat er een aardbeving komt, beginnen honden te janken en dat soort dingen. Mogelijk kunnen ze de eerste trillingen eerder voelen dan wij, of ze horen. Maar er zijn andere momenten waarop het lijkt alsof dieren bepaalde geestelijke werkelijkheden kunnen aanvoelen waarvoor wij niet ontvankelijk zijn. Hoe dan ook, deze ezelin kon dat, en dat was niet het wonder. Het feit dat de ezelin de engel zag, is niet het wonder. Het feit dat de ezelin sprak, was het wonder. Het feit dat Bileam de engel zag, was een wonder. Dat waren allebei dingen waarvoor God moest ingrijpen om ze te laten gebeuren.

21

Gods toorn over Bileams verkeerde motieven

> Toen ontsloot de HEERE de ogen van Bileam, zodat hij de engel van de HEERE zag staan op de weg, met zijn uitgetrokken zwaard in zijn hand. En hij knielde en boog zich neer met zijn gezicht ter aarde. De engel van de HEERE zei tegen hem: Waarom hebt u uw ezelin nu driemaal geslagen? Zie, ik ben zelf uitgegaan als uw tegenstander, want deze weg wijkt van mij af. Maar de ezelin heeft mij gezien en driemaal is ze voor mij uitgeweken. Als ze niet voor mij was uitgeweken, zou ik u nu zeker hebben gedood, maar haar zou ik hebben laten leven.
>
> NUMERI 22:31-33

Bileam deed dus iets waarvoor God hem gedood zou hebben als hij niet was gestopt. Toch deed hij wat God hem had opgedragen, want in vers 20 zei God:

> God kwam 's nachts tot Bileam en zei tegen hem: Kwamen die mannen soms om u te ontbieden? Sta op, ga met hen mee, maar u mag alleen dat doen, wat Ik tot u spreken zal.
>
> NUMERI 22:20

Maar vers 22 zegt dat Gods toorn ontbrandde omdat hij ging.

Nu is óf de god die hem zei dat hij moest gaan een andere god dan Jahweh, en is het de Engel van Jahweh Die hem komt tegenhouden, óf de God Die hem zei dat hij moest gaan was God, en Hij zei:

Oké, je mag gaan, maar je mag alleen zeggen wat Ik zeg.

De Engel herhaalt die instructies in vers 35. Hij geeft hem toestemming om te gaan, maar alleen omdat God Bileam gaat gebruiken om het volk te zegenen, niet om het te vervloeken.

Maar kennelijk kende God zijn hart toen Bileam ging. Bileam wist dat hij hoe dan ook zou gaan. Hij zou die beloning krijgen, hij zou dat geld krijgen dat hem was aangeboden. We moeten zeggen dat God boos op hem was omdat hij met verkeerde motieven ging. Dat moet wel het antwoord zijn, anders zou er geen reden zijn waarom God boos was. En God was niet zomaar een beetje boos. Hij stond op het punt hem te doden.

Maar Bileam zei in vers 34 tegen de Engel van de Heere:

> Toen zei Bileam tegen de engel van de HEERE: Ik heb gezondigd, want ik wist niet dat u hier stond om mij onderweg te ontmoeten; nu dan, als het slecht is in uw ogen, zal ik wel terugkeren.
>
> NUMERI 22:34

22

Bileam ontmoet Balak en mag Gods woord spreken

Toen zei de Engel van de Heere tegen Bileam:

> Ga met die mannen mee, maar zeg alleen wat Ik tegen je zeg.
> Toen ging Bileam met de vorsten van Balak mee.
>
> NUMERI 22:35

Dit was dus de Engel van Jahweh, en Hij spreekt alsof Hij Jahweh is. Want de Engel van Jahweh sprak altijd zo, alsof Hij God is:

Zeg wat Ik je opdraag te zeggen.

Als Jahweh eerder tegen Bileam heeft gesproken, vraag ik me af of Jahweh toen ook op deze manier verscheen, of dat het alleen een stem was of een indruk die hij in zijn geest had gekregen. Hoe dan ook, nu krijgt hij een rechtstreeks woord van Jahweh dat we niet kunnen betwisten. Hij mag gaan, maar hij moet oppassen wat hij zegt.

> Toen Balak hoorde dat Bileam kwam, ging hij hem tegemoet, tot aan de stad van Moab die in het gebied van de Arnon ligt, en wel aan de uiterste rand van het gebied. Balak zei tegen Bileam: Heb ik niet dringend boden naar u toe gestuurd om u te roepen? Waarom bent u niet naar mij toe gekomen? Ben ik werkelijk niet in staat u te eren? Toen zei Bileam tegen Balak: Zie, ik ben nu naar u toe gekomen; zal ik nu echter ook maar iets kunnen spreken? Het woord dat God mij in de mond legt, zal ik spreken.
>
> NUMERI 22:36-38

> Bileam ging met Balak mee, en zij kwamen in Kirjath-Huzoth. Toen slachtte Balak runderen en schapen, en hij stuurde ervan naar Bileam en naar de vorsten die bij hem waren.
>
> NUMERI 22:39-40

> De volgende dag nam Balak Bileam mee naar de hoogten van Baäl, vanwaar hij een deel van het volk kon zien.
>
> NUMERI 22:41

Waarschijnlijk had dat vers bij hoofdstuk 23 moeten horen in plaats van bij hoofdstuk 22, omdat daar een ander deel van het verhaal begint, een nieuwe alinea. Bileam staat nu klaar om over de kinderen van Israël te profeteren. En we zullen natuurlijk zien dat hij inderdaad niets anders kan uitspreken dan het woord dat God hem in de mond legt. Dat betekent dat hij merkt dat hij niet in staat is het volk te vervloeken. Dat wordt een teleurstelling voor hem, en dus vindt hij een andere manier om de Heere te omzeilen en een vloek over het volk te brengen. Maar daarover lezen we later, in hoofdstuk 25.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Numeri 21:1
- Numeri 21:2-3
- Numeri 21:4
- Numeri 21:5
- Numeri 21:6
- Numeri 21:7
- Numeri 21:7-9
- Johannes 3:4
- Johannes 3:14-15
- 2 Korinthe 5:21
- Kolossenzen 2:15
- Hebreeën 2:14

- 2 Koningen 18:4
- Numeri 21:10-11
- Numeri 21:12-13
- Numeri 21:14
- Numeri 21:14-15
- Numeri 21:16
- Numeri 21:17-18
- Numeri 21:19-20
- Numeri 21:21-22
- Numeri 21:23-24
- Numeri 21:25-26
- Numeri 21:27
- Numeri 21:28-29
- Numeri 21:30
- Numeri 21:31-32
- Numeri 21:33-35
- Deuteronomium 3:11
- Numeri 22:1
- Numeri 22:2-4
- Numeri 25:1
- Numeri 25:6
- Numeri 25:17
- Numeri 31:16
- Genesis 37:36
- Genesis 39:1
- Richteren 8:22-24
- Numeri 22:7
- Numeri 22:5
- Numeri 23:10
- Numeri 22:6
- Numeri 22:4
- Spreuken 28:1
- Numeri 22:7-8
- Numeri 22:13

- Numeri 22:19
- Numeri 22:18
- Numeri 22:8
- 2 Petrus 2:15
- Numeri 22:9-15
- Numeri 22:16-17
- Numeri 22:18-22
- Numeri 22:23-30
- Psalmen 34:8
- Johannes 20:29
- Numeri 22:31-33
- Numeri 22:20
- Numeri 22:34
- Numeri 22:35
- Numeri 22:36-38
- Numeri 22:39-40
- Numeri 22:41

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.